

Pratarmė

Šis leidinys yra proginis ir skiriamas prof. habil. dr. Algirdo Jono Ambrazo 70-mečio jubiliejui. Siūloma knyga bei jos priedas sudaryti iš mokslinių straipsnių, perskaitytų Ketvirtojoje tarptautinėje muzikos teorijos konferencijoje, surengtoje 2004 m. balandžio 22–24 d. Vilniuje, tema „Muzikos komponavimo principai. Istorinės sklaidos aspektai“. Konferencijos intencija – kuo išsamiau ir visapusiškiau pagvildinti Lietuvos muzikos teorijos patronui, artimus probleminių tyrimų aspektus, nemaža dalimi lėmė konferencijos potemių pasirinkimą: 1) senoji ir naujoji kompozicija, 2) įvairių laikmečių muzikos teorijos ir istorijos koncepcijos (sistemos) apie komponavimo principus, 3) nacionalinės muzikologų ir kompozitorių mokyklos kartų ir šimtmečių sandūroje.

Konferencijos rengėjai – Lietuvos muzikos ir teatro akademija ir Lietuvos kompozitorių sąjunga bei Naujosios muzikos komunikacijos centras. Konferenciją parėmė Lietuvos respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondas.

Į pirmąją temą (Senoji ir naujoji kompozicija) pranešimų autoriai atsiliepė simptomiškai. Nuodugniausiai tyrinėjama tai, ką bendriausiai galima vadinti muzikos bei kompozicijos sintakse. Įdomu tai, kuriais atžvilgiais sintaksė tyrinėjama. Daiva Rokaitė – Dženkaitienė tiria erdvinius Renesanso kompozicijos artikuliacijos aspektus, Margarita Katunian svarsto subjektyvaus ir objektyvaus laiko proceso artikuliacijos galimybes (Adorno ir minimalistai), Marius Baranauskas siekia artikuliuoti netgi pasaulinę orkestrų geografiją, išskeldamas galimus nutolusius orkestro kultūrų sąsajų taškus, gi Tiina Koivisto analizuoja autonomiją totalios chromatikos poveikį kompozicijos sintaksėi bei formai.

Atsiliepdami į antrąją temą (Įvairių laikmečių muzikos teorijos ir istorijos koncepcijos apie komponavimo principus) pranešimų autoriai ypač suaktualino komponavimo teorijos ir praktikos santykį. Pastarasis, regis, buvo aktualus visada. Matias Lundberg bando išsiaiškinti, kokių mastu kontrapunkto teorija (Tinctoris ir jo amžininkai) galėjo veikti to meto komponavimo praktiką. Haiganus Preda-Schimek minėtą santykį susieja su etimologine ir epistemologine muzikinio termino kilmė. Kiek netikėtoje šviesoje komponavimo teorijos ir praktikos santykiai išryškėja muzikos kompoziciją analizuojant Schenkerio metodu. Mart Humal tyrinėja kontrapunktinės ir formalios struktūros neatitikimų priežastis. Muzikos teorija, nepaisant savo meto mokslo plėtros ribotumų, kaip taisyklė, išpūreną dirvą nuodugnesnėm koncepcijom. Taigi teorijos ir komponavimo praktikos santykių evoliuciją išvystame Rimanto Janeliausko atliktuose XX a. muzikos istorijos koncepcijų palyginimuose.

Daugiausia pranešimų susilaukė trečioji konferencijos tema (Nacionalinės muzikologų ir kompozitorių mokyklų kartų ir šimtmečių sandūroje). Šiai pranešimų visumai „kamertoną“ suteikia aktualus Mirjanos Veselinovič-Hofman paklausimas – „Ar egzistuoja nacionalinės muzikologų mokyklos?“ Pranešimo autorė mano, kad muzikologija nėra tik „paslaugos teikėja kompozitoriaus veiklai, bet taip pat pasižymi kūrybine erdve savyje“. Tad nacionalinė muzikologų mokykla labiausiai įmanoma individualių kūrybinių pastangų dėka. Nepilnavertis būtų nacionalinės muzikologijos supratimas be gilių ir išsamių etnopolikimo tyrimų. Rimantas Sliužinskas savo pranešime apžvelgia Lietuvos etnomuzikologijos atliktų įspūdingų darbų panoramą. Nacionalinė muzikologijos apibrėžtis nebūtų visavertė be nuolatinių nacionalinės muzikos klasikų studijų. Rimanto Janeliausko pranešimas („Neatpažintas M. K. Čiurlionio ciklas fortepijonui“) apie Lietuvos muzikos genijų M. K. Čiurlionį logiškai papildo konferencijos temą. Itin prasmingas nacionalinės muzikologų mokyklos veiklos baras – tautinio muzikos savitumo ir stiliaus tyrinėjimai. Lietuvos muzikologų įdirbį šioje srityje gvildena savo pranešime Jonas Bruveris. Likusieji šeši pranešimai minėta tema betarpiškai tyrinėja vieno iš iškiliausių Lietuvos muzikologijos figūrų – prof. Algirdo Jono Ambrazo daugialypę veiklą. „Opus magnum“: J. Gruodžio kompozitorių mokyklos geneologinis medis“ šitaip įvardija savo įdomų pranešimą Gražina Daunoravičienė. Apie nacionalinių vertybių prioritetais paženkintą lietuvių muzikos propaguotojo veiklą Algirdo Jono Ambrazo asmenyje „praneša“ Audronė Žiūraitytė. Neblėstančią muzikos ir dabarties aktualiją savo metu iškeltą profesoriaus plėtoja Violeta Tumasonienė. Neabejotini muzikologijos patrono pasiekimai muzikos teorijos dėstymo metodologijos baruose – apie tai išsamiai rašo Irena Mikulevičiūtė. Gi neeilinį enciklopedisto ir publicisto talentą pažymi Rūta Gaidamavičiūtė. Tuo lietuvių muzikologijos mokyklos sukūrėjo veikla nesibaigia. Jūratė Gustaitė prabyla apie „nematomą“ ir tuo pat metu milžinišką profesoriaus veiklą „parašė“. Gaivinanti šios veiklos poveikį, regis, jaučia kiekvienas Lietuvos muzikologas.

Didžiama pastarosios konferencijos temos pranešimų pateko į šio leidinio priedą – specialiai paskirtą prof. Algirdo Jono Ambrazo kūrybos ir veiklos 70-mečio įprasminimui.

Visų organizatorių vardu dėkojame moraliai ir materialiai parėmusiems konferencijos leidinio išleidimui.

Vyr. redaktorius dr. doc. R. Janeliauskas